

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjáról (2007–2013)”, valamint „Javaslat tanácsi határozatra az Európai Atomenergia-közösség (Euratom) nukleáris kutatási és képzési tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjáról (2007–2011)”

COM(2005) 119 final/2 – 2005/0043 (COD) – 2005/0044 (CNS)

(2006/C 65/02)

2005. április 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az EK-Szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2005. november 11-én véleményét elfogadta. (Előadó: Gerd WOLF, társelőadó: Antonello PEZZINI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. december 14–15-én tartott 422. plenáris ülésén (a december 14-i ülésnapon) 123 szavazattal és 4 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt:

Tartalom:

1. Összefoglalás és ajánlások

2. Bevezető

3. Az Európai Bizottság javaslatának tartalma

4. Általános megjegyzések

5. Különös megjegyzések

6. Az EURATOM-program

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A lisszaboni célok⁽¹⁾ Európának a globális versenyben elfoglalt pozíciójára vonatkoznak. A globális verseny lényeges eleme a kutatásba és fejlesztésbe történő, egyre növekvő beruházások versenye, mégpedig mind a hagyományos ipari országok (pl. USA, Japán, az EU országai), vagy a lényegesen olcsóbb munkaerővel rendelkező, gyors ütemben feltörekvő új gazdasági hatalmak (pl. Kína, India, Brazília, Korea) részéről.

1.2 A megfelelően támogatott, hatékony, kiemelkedő kutatás és fejlesztés ugyanis az innováció, a versenyképesség és a jólét, ezáltal pedig a kulturális kibontakozás és a szociális teljesítmények döntő előfeltétele és alapja. A kutatásba és fejlesztésbe tett beruházások – mivel a gazdaságot erősítő tényezőt jelentenek – megnövekedett gazdasági erőhöz vezetnek. Ennek felel meg a Barcelonában definiált 3 %-os cél⁽²⁾ is, amely azonban a globális versenyt tekintve mozgó célpontot jelent.

1.3 Az Európai Közösség által támogatott kutatás és fejlesztés jelentős európai többletértéket teremt. Olyan lehetőségek nyílnak általa, amelyek egyértelműen felülmúlják az egyes tagállamok képességeit, és már eddig is világméretű jelentőségű európai fejlődést tett lehetővé. Döntő jelentőségű, ösztönző

integrációs és emelőhatást gyakorol a tagállamok szükséges és terjedelmes méretű nemzeti kutatási programjaira, ami az erőforrások összefogásához is vezet. Összeköti az európai kutatási elitet, az európai ipart és az európai döntéshozókat. Az európai integráció, kohézió és identitás katalizátora. Az európai kutatási térség központi eleme.

1.4 Az Európai Bizottság javaslata, amely szerint növelni kell az eddigi ráfordításokat és a közösségi összköltségvetés immár 8 %-át kell ilyen célokra fordítani, a helyes irányba tett, üdvözlendő és feltétlenül szükséges első lépést jelent. Ez a minimális, hosszabb távon még fokozásra szoruló hozzájárulás ahhoz a törekvéshez, hogy ne kockáztassuk, hanem őrizzük meg és erősítsük Európa mint a modern tudomány és technika bölcsőjének helyzetét. Enélkül még hosszabb távon sem elérhetőek a lisszaboni célok.

1.5 De nem csupán a nemzetgazdaság versenyképessége, hanem a kulturális és politikai értékítélet és befolyásolás, valamint az ezekből következő, befektetők, tudósok és mérnökökre („brain-drain”) gyakorolt vonzerő is a tudományos-technikai teljesítőképességen múlik. Az EU-nak meg kell maradnia a mértékadó, keresett együttműködő partner szerepében, és nem veszítheti el a globális hálózatban betöltött világpolitikai jelentőségét.

1.6 Az EGSZB ezért felkéri az Európai Parlamentet, az Európai Tanácsot, valamint különösen a tagállamok állam- és kormányfőit, hogy az Európai Bizottság által javasolt, égetően szükséges kutatási és fejlesztési beruházásokat hiánytalanul bocsássák rendelkezésre, és ne hagyják ezeket az EU jövőbeli összköltségvetéséről szóló tárgyalások játékszerévé vagy áldozatává válni. Ez a döntés az európai politika teljesítőképességének mércéjét fogja jelenteni, és kijelöli a jövőbe mutató helyes utat.

⁽¹⁾ Ez az újraindított lisszaboni stratégia céljaira is érvényes (2005. március 23-i Európai Tanács).

⁽²⁾ Az EU-ban a kutatásra és fejlesztésre fordított kiadásokat 2010-ig a GDP 3 %-ára kell növelni, a magánszektor %-os arányú részvételével. Ld. HL C 95., 2003.4.23.

1.7 Az EGSZB emellett kéri a tagállamok állam- és kormányfőit, valamint az európai ipart, hogy a nemzeti kutatási programok és az ipari kutatási intézkedések révén is járuljanak hozzá a 3 %-os cél mielőbbi eléréséhez.

1.8 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által javasolt két keretprogram (a hetedik keretprogram, valamint az Euratom-keretprogram) alapvető koncepcióját. Ez nemcsak tartalmukra és szerkezeti tagolásukra vonatkozik, hanem jórészt az egyes programcélok és programrészek közötti kiegyensúlyozottságra is.

1.9 Az EGSZB üdvözli, hogy az „Energia”, illetve a „Biztonság és úrkutatás” részprogramok ismét napirendre kerültek. Az EU megfelelő, olcsó és fenntartható energiaellátásának biztosítása az egyik leglényegesebb és prioritást élvező kérdés a fenntarthatóság, a környezettudatosság és a versenyképesség vonatkozásában. Megoldása a megfelelő kutatásban és fejlesztésben rejlik. A biztonság témájának nagy jelentősége a nemrég történt terrorcselekmények fényében különösen egyértelművé vált.

1.10 Sok megoldandó probléma olyan feladatot jelent, amely egyszerre több részprogramot átfog, beleértve a humán tudományokat és a gazdaságtant is. Az ilyen esetekben az EGSZB átfogó koordinációt és a szükséges horizontális kapcsolatokról való gondoskodást ajánlja. Ez még befolyásolhatja az egyes részprogramok számára jelenleg előírányzott költségvetési forrásokat, és érinti a gazdaságtudományi vizsgálatokra szánt, esetleg túl csekély költségvetési részt is.

1.11 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak az adminisztratív folyamatok egyszerűsítésére és a szükséges ráfordítások csökkentésére, illetve ezáltal az európai kutatási programok hatékonyságának növelésére irányuló szándékát. A kérelmezési és engedélyezési eljárások jelenleg túl nagy munka- és költségárfordítást igényelnek, ezzel problémák elé állítják a tudomány és az ipar területén tevékenykedő felhasználókat. Szükséges, hogy a résztvevők számára érdemes legyen részt venni az európai kutatási programokban, figyelembe véve a kérelmezés kockázatát is. Ez főként a kisebb szereplőkre, mint a KKV-kre, illetve egyetemeken és kutatási központok kisebb kutatócsoportjaira érvényes.

1.12 Fontos aspektus a kérelmezési és támogatási módok, valamint az együttműködési struktúrák és a szervezeti formák (eszközök) megfelelő folyamatossága. Új eszközöket, mint a közös technológiai kezdeményezéseket nagy körülményekkel kezdve csak egy kísérleti időtartamra kell bevezetni.

1.13 Mivel a kis- és középvállalkozások döntő szerepűek a lisszaboni folyamat szempontjából, az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság szándékát, mely szerint a KKV-kat még erősebben be kell vonni a kutatási, fejlesztési és innovációs folyamatokba. Ennek megfelelően az erre előírányzott költségvetés növelését ajánlja szükség esetén, amennyiben az itt nem tárgyalt – fontos támogató és közvetítő szerepet betöltő – versenyképességi és innovációs keretprogramra (2007–2013) szánt összeg erre nem elegendő.

1.14 Az új high-tech termékek fejlesztésére és piacradobására alapított KKV-k sikerességéhez főként kezdőtőkével és kockázati tőkével való ellátottság szükséges, hogy működésük első öt-tíz éve sikeresen teljen.

1.15 Az EGSZB támogatja a Közös Kutatóközpont szerepét és sok területen betöltött fontos feladatkörét, melynek része a tudományos-technológiai, gazdasági és társadalmi terület jövőbeli irányzatainak elemzése is, valamint a politikai konzultációt illető jelentőségét.

1.16 Számos további, részletes megjegyzésre és ajánlásra vonatkozóan az EGSZB e vélemény 2., 4. és 5., részletesebb fejezetére hívja fel a figyelmet.

2. Bevezető

2.1 Európa gazdasági, szociális és kulturális jövője. Európa jövőbeni fejlődését, valamint a globális hatalmi struktúrában betöltött helyét elsősorban az átalakulóban lévő ipari és gazdasági struktúrával, munkaerő-piaci helyzettel, illetve nyersanyaghelyzettel rendelkező világpiac versenye határozza majd meg. A növekedés, a sikeresség és a gazdasági erő – valamint az ebből eredő, a szociális teljesítményekre és kulturális kibontakozásra való képesség – főként a rendelkezésre álló tudástól és így a kutatás és technológiafejlesztés területén tett beruházásoktól függ. A kutatásba és fejlesztésbe tett beruházások – mivel a gazdaságot erősítő tényezőt jelentenek – megnövekedett gazdasági erőhöz vezetnek.

2.2 A globális versenyhelyzet. Európa egyrészt a már hagyományos ipari országokká vált USA-val, Japánnal és Oroszországgal áll versenyben. Főként az USA⁽³⁾ minden, kutatási és fejlesztési szempontból lényeges szektorban tett beruházásai múlják felül az EU-ét, és ezzel tovább növelik az USA már jelenleg is meglévő előnyét. Másrészt a gyors ütemben fejlődő gazdasági hatalmakkal, mint **Kína, India, Brazília, Korea** stb. áll versenyben.

⁽³⁾ Különösen fontosak az USA védelmi költségvetéséből (Department of Defense, DoD) a nem csak katonai téren végzett kutatásra és fejlesztésre tett jelentős beruházások.

2.3 **A kutatás globális versenye.** Az utóbbi országok mindenesetre – az EU-val szemben – nemcsak jóval **olcsóbb munkaerővel** rendelkeznek, hanem **gyorsan növekvő, magas tudományos-technikai színvonallal**, valamint jelentős képzési, kutatási és fejlesztési beruházásokkal is. Az EU számára ezért egyre nehezebbé válik, hogy sokkal magasabb munkabé-reit, valamint szociális és környezeti normáit további tudományos-technikai előrelépéssel és ennek megfelelően jobb termékekkel és eljárásokkal biztosítsa. Európának tehát mindent meg kell tennie azért, hogy a kutatás és fejlesztés terén tett egyre nagyobb beruházások e **globális**, a jövő szempontjából döntő **versenyében** ne maradjon le.

2.4 **Általános megítélés és vonzerő – nemzetközi együttműködés.** De nem csupán a nemzetgazdaság versenyképessége, valamint az ebből következő, befektetőkre, tudósokra és mérnökökre („brain-drain”) gyakorolt vonzerő, hanem a kulturális és politikai értékítélet és befolyásolás is a tudományos-technikai teljesítőképességen múlik. Az EU-nak meg kell maradnia a mértékadó, keresett együttműködő partner szerepében, és nem veszítheti el a globális hálózatban betöltött világpolitikai jelentőségét.

2.5 **A lisszaboni stratégia.** Ezért fogalmazta meg a lisszaboni Európai Tanács (2000 márciusában) azt a célt, hogy az Unió a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljon ⁽⁴⁾. Azóta a lisszaboni stratégia megvalósítása – és benne az erős európai kutatási térség megteremtése – az európai politika központi eleme. A **barcelonai** Európai Tanács (2002. tavasz) mennyiségi szempontból határozta meg a kutatástámogatás céljait: az EU összes ilyen kiadásának 2010-ig a GDP 3 %-ára kell nőnie, a magánszektor %-os aránya mellett **(3 %-os cél)**. Az EGSZB azonban utal arra, hogy ez a cél a globális versenyt tekintve „**mozgó célpont**”; aki túl későn éri el, az egyre inkább el lesz maradva a többiek mögött.

2.6 **Az erős közösségi kutatási program szükségessége.** Az Európai Közösség által támogatott kutatás és fejlesztés nemcsak kiegészíti a tagállamok kutatási programjait, hanem ezen felül jelentős európai többletértékhez vezet. Olyan lehetőségek nyílnak általa, amelyek egyértelműen felülmúlják az egyes tagállamok képességeit, és már eddig is világméretű jelentőségű európai fejlődést tett lehetővé ⁽⁵⁾. Döntő jelentőségű, ösztönző integrációs és emelőhatást gyakorol a tagállamok szükséges és terjedelmes méretű nemzeti kutatási programjaira. Megfelel a tudomány, a kutatás és a termelés európai jellegének, valamint az ehhez szükséges nemzetközi munkaerőpiacnak.

2.7 **Az európai integráció és kohézió katalizátora.** A közösségi kutatás és fejlesztés emellett összeköti az európai kutatási elitet, az európai ipart és az európai döntéshozókat. Az európai integráció, kohézió és identitás jelentős katalizátora.

2.8 **Az Európai Bizottság javaslatai.** Az Európai Bizottság javaslatai azokra a tartalmi és pénzügyi intézkedésekre vonat-

koznak, amelyek a Közösség részéről égetően szükségesek a kutatás és fejlesztés támogatásához és ezáltal a lisszaboni stratégia céljaihoz. Ezek az EU 2007–2013 időszakra előirányzott összes költségvetésének a növekedés ellenére még mindig csak viszonylag kis részét, alig 8 %-át képezik.

2.9 Az Európai Bizottság javaslatai emellett összefüggenek az itt nem tárgyalt **versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013)** létrehozásáról szóló javaslattal. Ez a keretprogram betölthetné a **közvetítő** szerepét is az itt leírt keretprogram és a sok **KKV** számára szükséges innovációs folyamatok között.

2.10 **A prioritások meghatározása mint mérce.** Az európai politika komolyságának, teljesítőképességének és hitelességének döntő mércéje, hogy a Parlament, a Tanács és – a pénzügyi tervre vonatkozóan – főként a tagállamok megsza-vazzák-e a javasolt intézkedéseket és elsődleges fontosságot tulajdonítanak-e nekik (ehhez ld. a 4.2.–4.6. pontokat is).

3. Az Európai Bizottság javaslatainak tartalma

3.1 Az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó, a 2007–2013 időszakra szóló hetedik keretprogramját (a továbbiakban: hetedik keretprogram) előzményével szemben a következő tulajdonságok jellemzik:

- Kezdetől fogva a 25 tagú unióra vonatkozik.
- Két évvel meghosszabbított időszakot fog át.
- Jelentősen megemelt összes költségvetést és éves költségvetést tartalmaz.
- A javasolt programokat és alprogramokat világosan és érthetően tagolja.
- Az energia, a biztonság és az űrkutatás témája kifejezetten új témaként került az alprogramok közé.

3.2 Ezzel szemben az Európai Atomenergia-közösség (Euratom) kutatási és képzési tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramja (a továbbiakban: **Euratom-keretprogram**) változatlan időtartamra szól (2007–2011), azonban természetesen szintén a 25 tagú unióra vonatkozik.

3.3 A **hetedik keretprogram** négy egyedi programból áll, amelyek az európai kutatási politika négy fő céljának felelnek meg:

- **Együttműködés**

A költségvetési eszközök kb. 61 %-ával ez a program jelenti a hetedik keretprogram legnagyobb részét. A kutatási tevékenységek határokön átnyúló együttműködését támogatja, beleértve az EU és harmadik országok közötti együttműködést is.

⁽⁴⁾ Ezt a célt az Európai Tanács 2005. márciusban (Brüsszelben) a lisszaboni stratégia újjáélesztéséről hozott határozataiban nyomatékosan megerősítette és részletezte.

⁽⁵⁾ Példák az eredményes európai együttműködésre: ARIANE, AIRBUS, CERN, ESO, GALILEO; JET/ITER.

– **Ötletek**

Az európai versenyben a „felderítő kutatást” kell támogatni, egy önálló Európai Kutatási Tanács vezetésével. Ez minden tudományos (beleértve a humán tudományokat is) és technológiai szakterületre vonatkozhat.

– **Emberi erőforrás**

A „Marie Curie cselekvések”-nek nevezett, a kutatók képzését és pályafutásuk elősegítését támogató tevékenységeket ki kell építeni és kiterjeszteni, beleértve a nemzeti rendszerekkel való szorosabb kapcsolatokat is.

– **Kapacitások**

Ez a program az európai kutatási és innovációs kapacitások lényeges elemeit támogatja: a kutatási infrastruktúrák kiépítését és átszervezését; a KKV-k javára folytatott kutatásokat; a kutatóorientált regionális csoportosulásokat; a teljes kutatási potenciál felszabadítását az EU „konvergenciaregióiban”; a „tudomány és társadalom” területhez tartozó témákat; a nemzetközi együttműködés „horizontális” tevékenységeit.

– **Közös Kutatóközpont**

Továbbá lesz egy egyedi program a Közös Kutatóközpont nem nukleáris tevékenységeire vonatkozóan.

3.4 A Közösség pénzügyi hozzájárulása a hetedik keretprogramhoz összesen **72 726 millió euró**. Ez az összeg a következő százalékos arányban oszlik fel a 2. cikk (2)–(6) bekezdéseiben megnevezett intézkedések között:

Együttműködés	61,1%
Ötletek	16,3%
Emberi erőforrás	9,8%
Kapacitások	10,3%
A Közös Kutatóközpont nem nukleáris tevékenységei	2,5%

3.5 A javasolt **44 432 millió eurós** költségvetéssel rendelkező **„Együttműködés” program** tematikus alprogramokra tagolódik. Biztosítani kell az alprogramok közötti átjárhatóságot és lehetővé kell tenni a több témát átfogó megközelítéseket. A program a következő kilenc kutatási témát fogja át, amelyeket az EU-n belül transznacionális együttműködésben kell kezelni. Feltüntettük a javasolt költségvetési felosztást is, százalékos arányban kifejezve.

— Egészségügy	18,7%
— Élelmiszerek, mezőgazdaság és biotechnológia	5,5%
— Információs és kommunikációs technológiák	28,5%
— Nanotudományok, nanotechnológiák, anyagtudomány és új gyártástechnológiák	10,9%

— Energia	6,6%
— Környezetvédelem (beleértve az éghajlatváltozást is)	5,7%
— Közlekedés (beleértve a repüléstechnikát is)	13,3%
— Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok	1,8%
— Biztonság és űrkutatás	8,9%

3.6 A **hetedik Euratom-keretprogram** két egyedi programra tagolódik.

3.6.1 Az egyik a következő témákra terjed ki:

- **A fúziós energiára irányuló kutatás:** egy biztonságos, fenntartható, környezetbarát és gazdaságilag életképes energiaforrás technológiájának kifejlesztése, valamint
- **Atommaghasadás és sugárvédelem:** az atommaghasadás biztonságos használatának és a radioaktivitás ipari és gyógyászati területen való egyéb felhasználási lehetőségeinek támogatása.

3.6.2 A másik program a Közös Kutatóközpont atomenergia területén végzett tevékenységeit tartalmazza.

3.6.3 A **hetedik Euratom-keretprogram** végrehajtásához a 2007–2011 időszakra összesen **3092 millió euró** áll rendelkezésre. Ez az összeg százalékosan a következőképpen oszlik meg:

a) A fúziós energiára irányuló kutatás	69,8%
b) Atommaghasadás és sugárvédelem	12,8%
c) A Közös Kutatóközpont nukleáris tevékenységei	17,4%

3.7 A dokumentum tartalmazza a javasolt **finanszírozási elvek és eszközök** részletes leírását és magyarázatát is. Ezeket már az Európai Bizottság előző közleménye ⁽⁶⁾ is beharangozta, az EGSZB pedig részletekbe menő véleményt ⁽⁷⁾ dolgozott ki róla.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság javaslata egy sok részletet és kerethivatkozásokat tartalmazó jelentős kutatási és fejlesztési programot átfogó, nagyon terjedelmes dokumentum. Ezért e vélemény keretei közt nem lehetséges minden javasolt program-elemet és folyamatot pontosan leírni és kommentálni. A **részletes megjegyzések** ezért olyan aspektusokra korlátozódnak,

⁽⁶⁾ „Tudomány és technológia: kulcs Európa jövőjéhez – az európai uniós kutatásfejlesztés irányvonalai” COM(2004) 353 final

⁽⁷⁾ HL C 157., 2005.6.28.

amelyeknek az EGSZB különleges figyelmet szentel. Utal az ilyen speciális témákra vonatkozó korábbi ajánlásaira ⁽⁸⁾ is, és hangsúlyozza azoknak a hetedik keretprogramra vonatkozó relevanciáját is. Messzebb menő kijelentések az EGSZB későbbi véleményeiben lesznek olvashatók, amelyek az Európai Bizottság specifikus programokról ⁽⁹⁾, illetve a hozzáférési szabályokról ⁽¹⁰⁾ kiadott közleményeiről szólnak majd.

4.2 Az EGSZB mindkét program javasolt költségvetését minimális összegnek tekinti, amelyet hosszabb távon még növelni kell ahhoz, hogy Európa mint a modern tudomány és technika bölcsőjének helyzetét ne kockáztassuk, hanem őrizzük meg és erősítsük. Üdvözlendő és feltétlenül szükséges első lépésnek tartja ahhoz, hogy legalábbis a Közösség részéről létezzenek törekvések az európai állam- és kormányfők **barcelonai** csúcstalálkozóján megállapított **3 %-os cél** ⁽¹¹⁾ elérésére.

4.3 **Megfelelő pénzügyi ellátottság nélkül a hetedik keretprogram és az Euratom-keretprogram nem képesek ellátni a lisszaboni stratégiához kapcsolódó feladataikat;** sőt az a veszély is fennáll, hogy Európa még jobban lemarad a globális versenyben. A kutatás és fejlesztés a versenyképes termékekhez és technikákhoz vezető innovációs folyamat kiindulópontja és motorja. Egész lavinát indíthatnak el, amely aztán majd kihat a gazdaság dinamikájára és a foglalkoztatási helyzetre.

4.4 Az Európai Bizottság javaslata emellett érthető jelzés a tagállamok felé, hogy a maguk részéről kövessék ezt a példát, és mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy a nemzeti kutatási költségvetések is hozzájáruljanak a 3 %-os cél mielőbbi eléréséhez.

4.5 Ebből következően az EGSZB a két költségvetés nagyságáról hozandó döntést tartja az európai politika, illetve annak hitelessége és cselekvőképessége mércéjének. Éppen ebben fog ugyanis megmutatkozni, hogy az európai politika helyesen jelöli-e ki az utat és a szükséges területeket tekinti-e prioritásnak ahhoz, hogy a lisszaboni célok ígéreteit be tudja tartani, és az EU ne maradjon le a globális versenyben.

4.6 **Felhívás.** Az EGSZB ezért felkéri az Európai Parlamentet, az Európai Tanácsot, valamint különösen a tagállamok állam- és kormányfőit, hogy az Európai Bizottság által javasolt, égetően szükséges **kutatási és fejlesztési beruházásokat bocsássák rendelkezésre, és ne hagyják ezeket az EU jövődöbéli összköltségvetéséről szóló tárgyalások játék-**

szerévé vagy áldozatává válni. Ha mégis úgy történne, abból nemcsak nagy hátrányok következnenek, de a lisszaboni stratégia céljait sem lehetne megvalósítani, valamint az európai politika tekintélye és hitelessége is kárt szenvedne.

4.7 Az EGSZB emellett kéri a tagállamok állam- és kormányfőit, valamint az európai ipart, hogy a méreteiket tekintve jelentősebb **nemzeti kutatási programok és az ipari kutatási intézkedések** révén is lényegesen járuljanak hozzá a **3 %-os cél** mielőbbi eléréséhez.

4.8 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által javasolt két keretprogram (a hetedik keretprogram, valamint az Euratom-keretprogram) alapvető koncepcióját. Ez nemcsak tartalmukra és szerkezeti tagolásukra vonatkozik, hanem jórészt az egyes programcélok és programrészek közötti kiegyensúlyozottságra is.

4.9 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság javaslata sok ajánlásának különös figyelmet szentelt. Az „Együttműködés” program kutatási témái közül ez pl. a következőkről kidolgozott véleményeire vonatkozik: **nanotechnológiák** ⁽¹²⁾, **biotechnológia** ⁽¹³⁾, **egészségügy** ⁽¹⁴⁾, **információs technológiák** ⁽¹⁵⁾, **energia** ⁽¹⁶⁾ (beleértve a fúziós energiára irányuló kutatást ⁽¹⁷⁾ is), **űrkitatás** ⁽¹⁸⁾ és **biztonság** ⁽¹⁹⁾. Itt megismétljük, hogy az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít mindeknek a témáknak, ezért feldolgozásukat kifejezetten támogatja. Az EGSZB által megállapított hiányosságok vagy egyedi szempontok tárgyalására később kerül sor.

4.10 Az **űrkitatásra és a biztonságra** vonatkozóan az EGSZB már ajánlotta, hogy támogatásuk és lebonyolításuk a hetedik keretprogramon kívül történjen, és meg is indokolta ezt. Tisztában van azonban a hetedik keretprogramon belül való kezelésük előnyeivel is: pl. egyszerűbb adminisztráció, jobb koherencia és szinergia más alprogramokkal. Ezért most amellett érvel, hogy próbálják meg ezeket az alprogramokat a hetedik keretprogramon kívül helyezni, és az így nyert tapasztalatokból esetleg a féldős értékelés folyamán vagy a nyolcadik keretprogramban vonják le a szükséges következtetéseket.

4.10.1 Az űrkitatási alprogramon belül kezelt „Világűrbe telepített alkalmazások az európai társadalom szolgálatában” téma tipikus átfogó kérdéskör, amely szorosan összefügg a biztonság, a környezetvédelem és az információs technológiák témáival.

⁽¹²⁾ HL C 157., 2005.6.28.

⁽¹³⁾ HL C 234., 2003.9.30.; HL C 61., 2003.3.14.; HL C 94., 2002.4.18.

⁽¹⁴⁾ HL C 74., 2005.3.23.; HL C 133., 2003.6.6.

⁽¹⁵⁾ HL C 302., 2004.12.7.

⁽¹⁶⁾ HL C 241., 2002.10.7.

⁽¹⁷⁾ HL C 302., 2004.12.7.

⁽¹⁸⁾ HL C 220., 2003.9.16.; HL C 112., 2004.4.30.

⁽¹⁹⁾ HL C 157., 2005.6.28.

⁽⁸⁾ Ld. ehhez a 14–21. lábjegyzeteket.

⁽⁹⁾ COM(2005) 440 – 445 final

⁽¹⁰⁾ Rövidesen várható.

⁽¹¹⁾ HL C 95., 2003.4.23.

4.10.2 A **biztonság kutatásának** jelenleg sajnos különösen aktuális témái, mint „A terrorizmus és a bűnözés elleni védekezés”, „Az infrastruktúra és a közművek biztonsága”, „A határok biztonsága”, „Biztonság és társadalom” stb. átfogó témák, amelyeket a társadalom- és humán tudományok kutatása keretében a „konfliktus- és békekutatás”, illetve „kultúrakutatás” témákkal kell kiegészíteni ahhoz, hogy többet tudjunk meg a konfliktusok hátteréről, illetve a konfliktusok elkerülésének és megelőzésének lehetőségeiről. Különös súlyt kell fektetni a **terrorizmus visszaszorítására**, valamint a veszélyes **tömegpusztító fegyverek** ellenőrzésére (ld. 6.4.3. pont).

4.11 Az EGSZB az „**Ötletek**” programmal kapcsolatban is üdvözli, hogy ajánlásait⁽²⁰⁾ figyelembe vették. Ezek főként azt tartalmazzák, hogy a programot a nemzetközileg elismert kiváló tudósokból álló Európai Kutatási Tanács irányítsa autonóm módon; az EGSZB most megismétli azt az ajánlást, amely szerint az ipari kutatás kiváló szakértői is képviseltesék magukat a tanácsban. A Parlamentnek és a Tanácsnak ennél is inkább ajánlja, hogy szavazzák meg a kutatástámogatásnak ezt az új módját, amelyet pl. a Medical Research Council (UK) vagy a Deutsche Forschungsgemeinschaft (D) analógiájára kell kezelni.

4.11.1 Az „**Ötletek**” program – amely **minden tudományos és technológiai terület** kiválóságainak támogatására irányul – európai többletértéket fog teremteni és hozzá fog járulni az EU globális versenyképességéhez. Az EGSZB elsősorban arra utal, hogy *csak a szabadság és függetlenség jegyében végzett, kötöttségektől mentes de nem minden korlátozás nélküli kutatás képes előállítani a jövőbeli jólét legfontosabb nyersanyagát, az új ismereteket*⁽²¹⁾. Az alapkutatás és annak fejlesztése jelentőségét az ipar is támogatja⁽²²⁾.

4.11.2 Ez az EGSZB többször is kifejezett ajánlásának is megfelel, amely szerint **az alapkutatás, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés** (a termékek és eljárások fejlesztése) **innovációs háromszögében** mindhárom oldalnak meg kell adni az öt megillető helyet, és azáltal kell megteremteni a teljes siker optimális feltételeit. Más szemszögből nézve mindez az Európai Bizottság által javasolt multidiszciplinaritáshoz is szükséges. Az EGSZB emellett újból utal arra, hogy az alapkutatás, alkalmazott kutatás és fejlesztés **fogalmak közötti határok** mindig is **képlékenyek és önkényesek** voltak, ezért adminisztratív intézkedésekkel semmiképpen sem szabad kiemelni őket.

⁽²⁰⁾ HL C 110., 2004.4.30.

⁽²¹⁾ A német kancellár 2005-ös Einstein-év megnyitóján elhangzott beszédéből. A beszédben az is elhangzott, hogy az alapkutatáshoz ugyanakkor az is szükséges, hogy a közvetlen értékesíthetőség nyomása és a hasznosság bizonygatásának állandó kényszere nélkül folytatódhasson.

⁽²²⁾ Vö.: The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology* by SPRU - Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grovő Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Ed Steinmueller, 2002.

4.12 Az EGSZB szintén üdvözli az „**Emberi erőforrás**” területén és az ahhoz tartozó **Marie Curie program** keretében tett intézkedéseket. Ez a program már eddig is rendkívül sikeres és fontos eszköznek bizonyult az „**európai tudósok**” képzése és támogatása során, valamint az **európai kutatási térség** az egész világ kutatóira gyakorolt **vonzerejének** erősítésében. Az EGSZB megismétli, hogy a kutatók nemcsak az új ismeretek létrehozói, hanem az ilyen tudás legjelentősebb hordozói (és átadói) országok és kontinensek, illetve kutatóintézetek és az ipar, vagyis a kutatás és az alkalmazás között is.

4.12.1 A program részei közül ki kell emelni az **élethosszig tartó tanulás**, a **pályafutás-támogatás**, valamint **az ipar és az egyetemek közötti kapcsolatok** céljait. Míg az elsődleges cél a fiatal kutatók képzettségét és főként további szakmai fejlődését – valamint a már tapasztalt kutatók továbbfejlesztését – szolgálja (ld. a következő pontot is), a második cél a felsőoktatási intézmények és az ipar intézményei, illetve a KKV-k közötti együttműködési programok létrehozása és támogatása, vagyis az említett innovációs háromszög támogatása. Ezért kell különösen támogatni a **köz- és a magánszektor közötti mobilitást**. A támogatásnak a pl. a mezőgazdasággal vagy politikai intézményekkel való partnerségeket, illetve az ilyen irányú mobilitást is magában kell foglalnia.

4.12.2 Ezzel az EGSZB az **egyetemek** mint a **kutatás és képzés intézményeinek kulcsszerepére** is hivatkozik. Feladatuk elvégzéséhez azonban az egyetemek anyagi/eszközi felszereltsége, személyi költségvetése és szervezeti felépítése eleget kell, hogy tegyen ennek a célnak (ld. a 4.15.4. pontot is). Itt mutatkoznak a legsúlyosabb hiányosságok – főként pl. az USA legjobb egyetemeivel összehasonlítva. Az EGSZB ezért üdvözli, hogy az Európai Bizottság erről a fontos kérdéstről külön közleményt készít elő és véleményt fog kidolgozni. Itt csak azt a hetedik keretprogram számára fontos szempontot emeljük ki, hogy olyan támogatási eszközöket is létre kell hozni, amelyek az egyetemi kutatócsoportok esetében szokásos projektméretre igazodnak.

4.13 Az EGSZB ezenfelül üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló fáradozásait, hogy megteremtse az „**európai kutató**” koherens **pályaképét**, megbízható karrierlehetőségeket fejlesztzen ki, illetve a belső piac szabályaihoz igazítsa ezt. Az EGSZB már korábban is utalt arra, hogy a humántőke a kutatás és fejlesztés legértékesebb és legértékesebb erőforrása, és hogy támogatja az Európai Bizottságnak az emberi erőforrások kiépítésének és fenntartásának terén tett fáradozásait⁽²³⁾. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a mind a kutatók személyes szerződéseinek alakításán, mind a szociális gondoskodás és az öregségi ellátás valamennyi elemének adaptálásán/átvihetőségén (ami a mobilitás minden módja szempontjából fontos) javítani kell.

⁽²³⁾ Ld. HL C 110., 2004.4.30.

4.13.1 Ha nem sikerül vonzó és tervezhető karrierlehetőségeket (USA: **tenure-track**) kínálni a tehetséges fiatal tudósoknak, akkor Európán kívül fognak tevékenykedni, vagy más feladatok felé fordulnak. A tudósok mobilitása nemcsak az EU-n belül szükséges és kívánatos, hanem az EU és számos más ország között is; ez azonban nem vezethet a legtehetségesebbek elvesztéséhez („brain-drain”). Ennek során különleges aspektus a házastárs karrierlehetőségeinek biztosítása, ami a család összetartása szempontjából lényeges.

4.13.2 Az EGSZB itt utal az Európai Bizottság 2005. március 11-i, a **Kutatók Európai Chartájáról** ⁽²⁴⁾ és a kutatók felvételi eljárásának – a fenti célokat szolgáló – magatartási kódexéről szóló ajánlására. Rendkívül helyesli az abban kifejezésre jutó szándékot, valamint a szándék megvalósítására szolgáló speciális részleteket. Ezért sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az ajánlott szabályozás néhány pontban túl messzire menő, és ezzel megnehezíti a szabályozás és annak alapvetően helyes szándékainak a tudományos közösség által történő elfogadását. A javaslatban szereplő megfogalmazások és ajánlások némelyikét pedig az EGSZB félrevezetőnek, de legalábbis nem egyértelműnek vagy félreérthetőnek tartja ⁽²⁵⁾. Ez többek között megnehezítheti az eljárások egyszerűsítését (ld. a következő pontot) vagy hibás döntésekhez vezet. Az EGSZB ezért ajánlja, hogy alkalomadtán ennek megfelelően dolgozzák át ezt a fontos szabályozást.

4.14 Az EGSZB ebben az összefüggésben is üdvözlí az Európai Bizottság szándékát, mely szerint „egyszerűsítés” jelszóval az igénylési és döntési folyamatok számos intézkedése és előírása egyszerűsödik, így érezhetően könnyebbé válik az igénylők számára. Az igénylési és engedélyezési eljárások jelenlegi jelentős munka- és költségigénye a tudomány és az ipar területén tevékenykedő felhasználók számára az egyik legfőbb akadályt képezi. Ez különösen érvényes a KKV-kra és jelentős innovációs potenciáljukra, valamint a kisebb egyetemi kutatócsoportokra. A kutatóbarátabb eljárások egyértelműen növelnék az európai kutatástámogatás hatékonyságát, valamint hozzájárulnának ahhoz, hogy az európai polgárok körében javuljon a „Brüsszel-kép”, amelyhez sajnos főként a „bürokrácia” és „túl-szabályozás” fogalmak kötődnek. Az EGSZB emlékeztet erről szóló korábbi ajánlásaira és a Marimon-jelentést illető támogatására ⁽²⁶⁾. **Szükséges, hogy a résztvevők számára érdemes legyen részt venni az európai kutatási programokban,**

⁽²⁴⁾ Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 75., 2005.3.22., 67. o.

⁽²⁵⁾ Ez pl. (a) annak a ténynek a félreértelmezésére vonatkozik, hogy a kutatás fő feladata az új ismeretek megteremtése, míg az a kérdés, hogy ezek mennyiben szolgálnak az emberiségnek vagy mennyire fontosak társadalmilag, az egyes esetekben nem jelent megfelelő kritériumot (ehhez ld. HL C 221., 2001.8.7., 4. és 6. fejezet – pl. a 6.7.1. pont –, valamint a 14. lábjegyzet, illetve (b) a kettős kutatás jelentőségének félreértelmezésére: nem csak az új ismeretek biztosítása szempontjából fontos, hanem azok terjesztése, elmélyítése és bővítése szempontjából is (ehhez ld. pl. HL C 221., 2001.8.7., 4.7.5. és 4.7.6. pontok). A jó kutatás nem hagyja túl szoros keretek közé kényszeríteni magát, hanem mozgásteret igényel. Az új területeken való előrehaladáshoz és jó teljesítmények eléréséhez a leghatékonyabb intézkedések a legsikeresebb, különösen tapasztalt kutatók kinevezése a vezetői pozíciókba, a legjobb tudósok megnyerése és támogatása, valamint a berendezésekkel és kutatási eszközökkel való megfelelő és megbízható felszereltség (kritikus tömeg). Ld. még HL C 204., 2000.7.18., valamint HL C 110., 2004.4.30. Egy kutató minősítését sem számszerűen, sem objektíven nem lehet meghatározni – annak megítélése elkerülhetetlenül szakmailag tapasztaltabb kollégáinak mércéjétől függ.

⁽²⁶⁾ Egy Marimon professzor elnöklete alatt működő szakértői csoport jelentése, 2004. június 21., hatodik keretprogram.

figyelembe véve a kérelmezés munkaigényét és kockázatát is!

4.14.1 Az EGSZB tudatában van annak, hogy ez a feltétel érinti a szükséges **átláthatóság**, az **Európai Számvevőszék** ajánlásai és minden döntéshozó szakmai **mérlegelési mozgáster**e közötti feszültséget is. Ez az Európai Bizottság vagy az általa megbízott ügynökségek oldaláról az érintett szereplők nagyobb felelősségvállalásához (melynek során azonban a személyes felelősség veszélyeit is át kell gondolni) vezethet, és ahhoz is kell vezetnie. Ebből ugyanakkor nagyon magas igények adódnak az érintett szereplők szakértelmével szemben. Az EGSZB ezért megismétli azt az ajánlását, amely szerint ehhez nagy tapasztalattal rendelkező, az adott szakterületre specializálódott szakemberekre van szükség. Az EGSZB felhívja a figyelmet erre vonatkozó korábbi ajánlásaira ⁽²⁷⁾.

4.14.2 Az innovációk és a közepszerűség meghaladása érdekében különösen fontos szempont a **bizonytalanság** és a kudarc **veszélyének elfogadásához** szükséges készség. A tudomány és technika új területeinek felfedezését és az ismeretlen keresését nem lehet úgy megtervezni és bemutatni, hogy garantált a siker – épp ellenkezőleg, ha mindent előre tudunk, úgy nem keletkeznek új felismerések. A siker elmaradását tehát nem kudarcként kell értékelni, hanem a próbálkozás útján való tanulás során tett hasznos felismerésként. **Az esély és a kockázat ugyanazon érme két oldala.**

4.14.3 Külső ügynökségek létrehozása csak akkor ajánlatos, ha ezáltal egyértelműen javulnak az adminisztratív eljárások és bizonyítható ennek anyagi előnye. Az esetleges külső vagy további **adminisztrációs költségek semmiképpen sem terhelhetik a tényleges kutatás céljára rendelkezésre álló költségvetést!**

4.15 Különösen üdvözlí az EGSZB azokat a „**Kapacitások**” programhoz tartozó fontos alprogramokat, amelyek a kutatási infrastruktúrák fejlesztését, a KKV-kkal kapcsolatos kutatásokat, a tudásalapú régiókat, a kutatási potenciált, a tudomány és társadalom viszonyát, valamint a nemzetközi együttműködést támogató intézkedéseket fogják át.

4.15.1 Kiemelendő az a fontos cél, amely szerint a **kis- és közép vállalkozásokat (KKV-k)** erősebben be kell vonni a kutatási és innovációs folyamatba, és ehhez alkalmas keretfeltételeket és eszközöket kell teremteni.

⁽²⁷⁾ HL C 204., 2000.7.18. (CESE 595/2000, 9.8.4. pont).

4.15.2 Az **innovációs program** által történő támogatás a **KKV-k fejlesztésének** ⁽²⁸⁾ további jó eszközévé válhat, az eljárásoknak azonban megvalósíthatónak és a KKV-khez mért nagyságrendűnek kell lenniük. Az EGSZB az innovációs program sikerétől függően megfontolandónak tartja a KKV-k támogatásának a jelenlegi 15 %-ról történő felemelését, főként az új tagállamok igényeire való tekintettel. Az EGSZB itt emlékeztet korábbi kijelentésére, mely szerint az új high-tech termékek fejlesztésére és piacra dobására alapított KKV-k sikerességéhez főként kezdőtőkével és kockázati tőkével való ellátottság szükséges ahhoz, hogy működésük első öt-tíz éve sikeresen teljen. A gazdaságkutatás és a gazdaságpolitika jelentős mértékben hozzájárulhat ehhez.

4.15.3 Ugyanilyen fontos célok a **kutatási infrastruktúrák** optimalizálása és fejlesztése, a kutatóorientált **regionális csoportosulások** fejlesztése, valamint az **EU konvergenciaregióiban és legkülső régióiban** meglévő potenciál felszabadítása. A kutatási infrastruktúrák kiépítése és az új kutatási infrastruktúrák létrehozása kedvezni fog a kutatóorientált regionális csoportosulások kialakulásának, és ösztönözni fogja azt. Ebben az esetben is elsősorban a **kockázati tőkével** való megfelelő ellátottság az, ami szintén döntő szerepet játszik a sikernél.

4.15.4 Az EGSZB hangsúlyozza ezen kívül az egyetemek megerősítésére szolgáló megfelelő infrastrukturális intézkedések jelentőségét (ehhez ld. a 4.12.2. pontot). Ebben az összefüggésben az EGSZB utal arra, hogy high-tech-cégek esetében az EU-ban több helyen már létrejöttek ilyen csoportosulások, amelyek bizonyos egyetemek és/vagy kutatási központok körül csoportosulnak, valamint növekedést és innovációt eredményeznek a szomszédos gazdasági térségben is. Lásd ehhez a 4.16.2. pontot is.

4.15.5 A csúcsteljesítményű számítógépek európai központjainak, mint további igen lényeges infrastrukturális intézkedéseknek jelentőségéről később még szólunk (ld. 5.8 pont).

4.15.6 Másrészt az EGSZB azt ajánlja, hogy a **„tudomány és társadalom”** témakört vegyék ki a „Kapacitások” programból ⁽²⁹⁾, és sorolják az „Együttműködés” program egyik prioritását képező **„Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok” alprogramhoz** – azzal a feltétellel, hogy az „Ötletek” programban is részt vesz. Ezen a módon könnyebb kihasználni az e témákon belül létező esetleges szinergiahatásokat, illetve létrehozni a témák között szükséges kapcsolatokat. Emellett egyértelműbb lenne az is, hogy ezeknek az átfogó tématerületeknek a költségvetése összesen a tematikus, prioritást élvező programokénak 3 %-a.

⁽²⁸⁾ COM(2005) 121 final – 2005/0050 (COD).

⁽²⁹⁾ Ez az ajánlás a „tudomány és társadalom” témában végzett, főként szociológiai tanulmányokra vonatkozik. A tudomány, illetve eredményeinek és módszereinek közvetítését szolgáló intézkedésekre (kiállítások, múzeumok, konferenciák) szánt költségvetésnek azonban továbbra is a „Kapacitások” programban kell maradnia.

4.15.7 A kutatás és képzés terén megvalósuló jó és termékeny nemzetközi együttműködés a globális partnerség fontos eleme, amely megfelel a tudományos kutatás és fejlesztés jellegének. A „Kapacitások” programban szereplő **„nemzetközi együttműködést”** támogató intézkedések ⁽³⁰⁾ a tagjelölt országokkal, az EU szomszédos országaival, fejlődő és felemelkedő országokkal való együttműködés (ld. a 4.13.1. pontot is) fontos célját szolgálják. Az EGSZB üdvözlí, hogy a gazdaságilag-technológiailag különösen fejlett országokkal – **USA, Japán** – való, legalább ugyanennyire fontos együttműködés is lehetséges az „Együttműködés” vagy az „Emberi erőforrás” programok keretében, sőt egyes esetekben még speciális kétoldalú szerződések által is intézményesül. Felismeri, hogy az ilyen együttműködésnek az aktuális szakmai igényekből kell erednie; azt ajánlja azonban, hogy e fontos tényeket tegyék egyértelműbbé és emeljék ki a leírásban.

4.16 **A kutatástámogatás folyamatossága és eszközei (támogatási formák).** Korábbi véleményeiben az EGSZB már mindkét aspektushoz terjesztett elő javaslatokat, amelyeket most nyomatékosan megerősít. A nagyobb folyamatosság igényére tekintettel újból utal arra, hogy a bevált eszközök megtartása lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy a kérelmezők rugalmasan választhassák meg az eszközöket. Egy bizonyos (az Európai Bizottság által nem favorizált) eszköz választása azonban nem szankcionálható a jóváhagyási eljárás során, illetve az ilyen eljárás során nem szabad rangsort felállítani az eszközök közt. Az EGSZB a **hetedik keretprogram meghosszabbított futamidejét** is a nagyobb folyamatosság egyik eszközének tekinti – de csak megfelelő pénzügyi ellátottság esetén.

4.16.1 Egyes **eszközök új megnevezést** kaptak, vagy **teljesen újak**. Az EGSZB itt e tekintetben is megismétli általános ajánlását, amely szerint egyrészt az új eszközök bevezetésével, de – a szükséges folyamatosság érdekében történő – átnevezéssel is nagyon óvatosan kell bánni, másrészt az új eszközökkel való szükséges próbálkozások esetén tudatosítani kell, hogy először tesztidőszakról van szó.

4.16.2 A korábban már említett **technológiai platformok** mellett a **közös technológiai kezdeményezések** is ilyen új, hosszú távú állami-magán partnerségek létrehozására szolgáló eszközt jelentenek. Bár az EGSZB még hiányolja az Európai Bizottság pontosabb elképzeléseit erre vonatkozóan, többek között a közös technológiai kezdeményezések és a technológiai platformok közötti különbségtételt, az ipar, főként a KKV-k nagy reményeket fűznek ehhez. Az ilyen kezdeményezések többek között a nagy cégek és a KKV-k, de akár egyetemek és kutatóközpontok közötti együttműködési hálózatokhoz vezethetnek, valamint általában véve a magánszektorban tett kutatási-fejlesztési beruházások számának növekedéséhez. (Ld. a 4.15.4. pontot is.) Ezért nemcsak még egyértelműbben kell kidolgozni az ilyen közös technológiai kezdeményezések keretfeltételeit és működésmódját, hanem megfelelő idő eltelte után felül is kell vizsgálni, hogy teljesültek-e az ezen eszközökhöz fűződő elvárások.

⁽³⁰⁾ Ld. még a COM RTD info speciális INCO-számát (2005. július).

4.16.3 Az Európai Bizottságnak ügyelnie kell arra, hogy az új eszközök bevezetésénél ne ismétlődjenek meg a „kiválósági hálózatok” (hatodik keretprogram) bevezetése során elkövetett hibák. Akkor az elhibázott információs politika zavarhoz és különböző értelmezési módokhoz vezetett minden résztvevő körében, sőt még az Európai Bizottságon belül is. Az EGSZB abból indul ki, hogy egy későbbi véleményben lesz alkalma e téma részletes kidolgozására. **Üdvözl**i az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint az EU-Szerződés **169. és 171. cikkei** is be kell vonni a támogatási formák közé.

5. Különös megjegyzések

5.1 A különös megjegyzések főként az **„Együttműködés”** program tematikus **alprogramjait** érintik, amelyek a keretprogram központi elemét képezik. Ismétljük, hogy az EGSZB összességében üdvözl*i* az Európai Bizottság javaslatait és végrehajtásukat ajánlja.

5.2 Az EGSZB elsőként a **több szakterületet átfogó témák** lényeges szempontjairól szól. Az ilyen témák jellegüknek megfelelően átfogó koordinálást vagy irányítást igényelnek, és gyakran a **„Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok”** alprogramot is magukba foglalják (ld. az 5.8. pontot is). Ezért gondoskodni kell arról, hogy az egyes programok adminisztratív okokból elkerülhetetlen részletessége ellenére számos megoldandó probléma átfogó összefüggését felismerjék, dolgozzanak rajta és kihasználják. Ennek megfelelően az EGSZB átfogó koordinációt és a horizontális kapcsolatokról való gondoskodást ajánlja.

5.2.1 A **biztonságot érintő kutatás és a terrorizmus elleni védekezés** ide tartozó témáit már a 4. fejezetben említettük.

5.2.2 További példaként hozhatjuk a **demográfiai változás** ⁽³¹⁾ témáját. Ehhez több téma kutatása szükséges a demográfiai tények, okok és tendenciák megállapításától a sok tagállamban aggasztóan alacsony születési rátákon keresztül a tendenciaszerűen még mindig növekvő várható átlagos élettartamig. Az utóbbi esetén egyrészt a szükséges geriatrai/gyógyászati kutatásról és az ápolástechnikáról van szó ⁽³²⁾. Különösen fontos aspektust jelentenek az egész problémakörrel összefüggő társadalmi-gazdasági kérdések.

5.2.3 Az **„Egészségügy”** (ld. 5.9. pont) is tulajdonképpen ilyen átfogó téma, mivel befolyásolja az életmód, a munkafeltételek, a környezeti hatások, a táplálkozás, a védőoltások, a függőségek stb.

5.3 Néhány alprogram azonban önmagában is nagymértékben ilyenfajta, több témát érintő program. Eredményeik ugyanis nemcsak az európai ipar teljesítőképességének válnak közvetlen hasznára, hanem tematikus összetartozásuk alapján a többi alprogramnak is (ld. ehhez is az 5.2. pontot).

5.4 Ez különösen érvényes az **információs és kommunikációs technológiák (IKT)**, a **biotechnológia**, valamint a **nanotudományok, nanotechnológiák, anyagtudomány és új gyártástechnológiák** témáira. Az **„Energia”** alprogram is szorosan kötődik a **„Környezetvédelem”** és a **„Közlekedés”** alprogramokhoz. Ezért az egyes alprogramok egyensúlyának értékelése legjobb esetben is csak minőségi szempontból lehetséges. A következő megjegyzések így csak ezzel a megszorítással érvényesek.

5.5 Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) valóban kulcsfontosságú technológiák az ipar, a gazdaság, a szolgáltatások, a tudomány és a technika minden területe számára, beleértve a biztonságot és a védelmet is. A globális verseny mértékadó elemei. Európa a csúcsteljesítményű számítógépek számos fontos kérdésben – a klímakutatástól, a biztonságkutatástól, az anyagkutatástól stb. az új gyógyszerészeti hatóanyagok szintéziséig – betöltött jelentőségét tekintve is jelentős lemaradásban van, főként Japánnal és az USA-val szemben. Ez mind a csúcsteljesítményű számítógépek európai központjainak létrehozására – amely inkább a „Kapacitások”, illetve az „Infrastruktúrák” programok feladata –, mind az ehhez tartozó hardverek és szoftverek európai fejlesztésére vonatkozik.

5.5.1 Feltűnő azonban, hogy a messze legnagyobb költségvetést – mint már a hatodik keretprogram esetében – most is az IKT alprogram számára irányozták elő. Más témák, mint elsősorban az energia vagy pl. az egészségügy nemzetgazdasági szempontból is nagy jelentőségét tekintve felmerül a kérdés, hogy az alprogramok közötti átjárhatóság értelmében itt fenn kell-e tartani bizonyos **hangsúlyeltolódások** lehetőségét. A válasz többek között attól függ, milyen mértékben segíti az IKT-program a többi programot, pl. a biztonságot érintő kutatást vagy az űrkutatást.

5.5.2 E példából kiindulva az EGSZB általánosságban azt ajánlja, hogy a hetedik keretprogram megvalósítása során **megfelelő rugalmassággal** történhessen a **költségvetés felosztása** az egyes alprogramok között, illetve használják ki a javaslat szándékainak megfelelő átjárhatóságot, pl. az alprogramok közös pályázataival. Az IKT-ra tett megjegyzés hasonlóképpen érvényes a közlekedési és űrkutatási alprogramokra is (pl. légi közlekedés).

5.5.3 Az EGSZB újból meglegedettségét fejezi ki a **Galileo-program** kezdetére vonatkozóan, amely a szubszidiaritási elv alkalmazásának mintapéldája. A program technológiájában és főként használatában az EGSZB a több tudományt átfogó feladatok tipikus jeveit látja, magas technológiai innovációs érték mellett.

⁽³¹⁾ CESE 818/2005.

⁽³²⁾ HL C 74., 2005.3.23.

5.6 Az EGSZB megismétli, hogy üdvözli az **„Energia”** nevű, lényeges alprogram létrehozását a hetedik keretprogramon belül, ez ugyanis megfelel egy általa többször hangoztatott ajánlásnak. Tekintve azonban azt a tényt, hogy a hetedik Euratom-keretprogram is erősen összpontosít az energiakutatásra, az EGSZB úgy véli, hogy ennek a létfontosságú – és igen csak aktuális – témának még nagyobb hangsúlyt kellene adni. Az energia a versenyképes nemzetgazdaságok alapvető „élelmi-szere”, melynek tekintetében az EU-ban jelenleg nemcsak hogy rendkívül **aggasztó importfüggőség** van, de középtávon a globális készletek apadása is várható. Az energiaprobléma megoldásának kulcsa a kutatásban és a fejlesztésben rejlik.

5.6.1 Az EGSZB ezért üdvözli, hogy a **megújuló energia-hordozók** fejlesztése ilyen egyértelmű hangsúlyt kapott, ezek ugyanis döntő szerepet játszanak az energia- és környezetproblematika egészében (globális felmelegedés). Az EGSZB itt utal számos véleményére ⁽³³⁾, amelyek a megújuló energia-hordozókkal kapcsolatos kutatás egészét átfogják – a geotermikus energiától kezdve a biomasszáig, a nap- és a szélenergián keresztül az energiátárolási technikákig. A hetedik keretprogramból történő finanszírozással a megújuló energiaforrások további fontos támogatást kapnak, amely kiegészíti a piacképes termékek fejlesztését és piaci bevezetését támogató különböző intézkedéseket (pl. törvények a megújuló energia-hordozók előnyben részesítéséről). Az EGSZB e téren is a megújuló rendszerek energiamérlegének alaposabb vizsgálatát ajánlja, mivel újabbban kételyek fogalmazódtak meg pl. a bioüzemanyagok pozitív energiahozzamátáért illetően ⁽³⁴⁾.

5.6.2 Az EGSZB azonban elsősorban arra is utal, hogy a **„klasszikus” fosszilis energia-hordozók, a szén, a kőolaj és a földgáz** ⁽³⁵⁾ továbbra is, tehát még néhány évtizedig az európai és a globális energiaellátás gerincét fogja képezni. Ezért azok a nemzetgazdasági és környezetpolitikai szempontból legnagyobb jelentőségű kutatási és fejlesztési intézkedések, amelyek ezen energia-hordozók kinyerésénél, szállításánál és értékesítésénél hozzájárulnak a **hatékonyságnöveléshez** – és ezzel közvetlen vagy közvetett módon az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez. Ezeket a pontokat tartalmazza az „Energia” programnak a CO₂ **csökkentésére** (illetve elkülönítésére és tárolására) és a hatékonyságnövelésre vonatkozó része. Meg kell azonban bizonyosodni arról, hogy ezek a programrészek a szükséges eszközökkel vannak-e ellátva. Itt emellett az **„anyagok”** és a **„közlekedés”** alprogramok szinergiája is megállapítható. Az EGSZB ezenfelül üdvözli az ezzel összefüggő szén- és acélipari kutatási programot ⁽³⁶⁾.

⁽³³⁾ Pl. HL C 241., 2002.10.7.; HL C 221., 2005.9.8. és HL C 286., 2005.11.17.

⁽³⁴⁾ David Pimentel és Ted. W. Patzek, Natural Resources Research 14/1. szám, 2005.

⁽³⁵⁾ HL C 120., 2005.5.20.

⁽³⁶⁾ HL C 294., 2005.11.25.

5.6.3 Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy a megújuló energia-hordozókkal kapcsolatos kutatási és fejlesztési intézkedések mellett a fosszilis energia-hordozók felhasználása is kapja meg a jelentőségének megfelelő hangsúlyt. Ez annál is inkább érvényes, mivel a következő két évtizedben az eddig fosszilis energia-hordozók elégetésével működő erőművek nagy részét le kell cserélni, illetve mellettük újakat (az EU-ban néhány százat!) kell felépíteni. Gazdasági és környezetpolitikai szempontból nagy jelentőségű, hogy ez a **legmodernebb technika** felhasználásával történjen. Végül, de nem utolsósorban a kőolaj magas árát tekintve felmerül a kérdés, hogy a szénből való üzemanyag-kinyerés technikai mikortól tudnak gazdaságilag versenyképes alternatívát nyújtani.

5.6.4 A további részletekre vonatkozóan az EGSZB utal az energia kutatásáról és az energiaproblematikáról kidolgozott korábbi és jelenlegi véleményeire ⁽³⁷⁾.

5.7 Végül pedig az energiatechnikák javítása az egyik legfontosabb intézkedés az éghajlatváltozás és az egyéb nem kívánatos környezeti hatások ellen ⁽³⁸⁾.

5.7.1 Ezért a két alprogram tartalmi összekapcsolását mindkettő optimalizálására is fel kell használni. Míg a „Környezetvédelem” (beleértve az éghajlatváltozást is) alprogram keretében végzett kutatási munkáknak főként a **diagnózist** kell megállapítaniuk, az „Energia” alprogram elsősorban a **terápiára** szolgál.

5.7.2 Még a környezetvédelmi alprogramon belül is ki kell azonban dolgozni és használni az elemzés/diagnózis (pl. a tengerfenék geológiája) és az esetleges terápia (pl. a tengerfenék védelme) közötti lényeges összefüggéseket és szinergiákat.

5.8 Több területet átfogó témaként kell értékelni a **„Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok”** alprogramot is, a 4.15.5. pontban javasoltak szerint kiegészítve a **„Tudomány és társadalom”** programmal. Az EGSZB ezenkívül emlékeztet korábbi ajánlására, mely szerint szorosabban össze kell kapcsolni a természet- és a humán tudományokat (ide értve a társadalomtudományokat is), szereplőiket, de módszereiket és kritériumaikat is ⁽³⁹⁾. A humán és társadalomtudományoknak részt kell venniük a biztonságkutatás eredeti kérdéseiben is.

5.8.1 Ebben az összefüggésben az EGSZB üdvözli, hogy kiemelt jelentőségűek a **nemzetgazdasági vizsgálatok**, amelyek a globális versenyre és a globalizáció más kihatásaira tekintettel a belső piac és a lisszaboni stratégia számára legjobb

⁽³⁷⁾ HL C 241., 2002.10.7.; HL C 133., 2003.6.6.; HL C 108., 2004.4.30.; HL C 110., 2004.4.30.; HL C 302., 2004.12.7.; HL C 286., 2005.11.17.; HL C 120., 2005.5.20.

⁽³⁸⁾ Ld. még: „Klimaschutz und Energieversorgung in Deutschland 1990 – 2020” (Klimavédelem és energiaellátás Németországban 1990–2020), Deutsche Physikalische Gesellschaft, 2005. szeptember

⁽³⁹⁾ Ezt a nagyon összetett kérdéskört részben már érintettük, ld. HL C 221., 2001.8.7., 3.9. pont és 6. fejezet.

eljárások kifejlesztésére irányulnak. Hangsúlyozza, hogy szükségessé a vizsgálatok és a politikai konzultáció (ld. a Közös Kutatóközpont programját is, 5.10.1. pont) a következő területeken: a munkanélküliség okai, a különböző gazdasági rendszerek erős és gyenge pontjai, valamint a demográfiai változás okai, hatásai és irányának esetleges változásai. Végül, de nem utolsósorban pedig hangsúlyozza a kutatás, az innováció és a jólét közötti okozati összefüggés elmélyült vizsgálatát.

5.8.2 A **jogtudományokat** is hozzászámítva tulajdonképpen az EU összes politikaterületének – mint pl. szociálpolitika, jog, gazdaságpolitika (monetáris és pénzügyi politika, innovációs politika stb.), valamint biztonságpolitika – tudományos alapjairól is szó van. Ezek elsősorban az EU belső fejlődésének politikai, gazdasági és jogi kérdései is, beleértve a belső piacot, a kohéziót, az integrációt és a kormányzást is.

5.8.3 Az EGSZB hangsúlyozza emellett **az Európai Unió és határai politikai és kulturális identitásának** különösen aktuális kérdését. Ehhez ki kell dolgozni az európai kultúra közös vonásait a művészet, tudomány, építészet, technika, divat, valamint az esztétikát, jog, értékrend és az országok vezetése terén. A modern állam eszméje Európában jött létre (és először az USA-ban valósult meg). Ez azonban a kultúra fogalmának, részleteinek, homályos területeinek, értékhierarchiáinak és hibás értelmezéseinek elmélyültebb tanulmányozását is jelenti.

5.8.4 A fontos részkérdések nagy számát tekintve a „Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok” alprogramra szánt **költségvetés**, még a „tudomány és társadalom” téma költségvetésével való javasolt kibővítés esetén is, **szűkösnek** bizonyulhat. Ennek megítéléséhez a humán tudományok olyan részfeladatainak bevonása szükséges, amelyek más alprogramon, pl. az „Energián” belül találhatók.

5.8.5 Végül, de nem utolsósorban az EGSZB kihangsúlyozza a tudás, a kutatás és az alkalmazás, illetve a kockázatok és az esélyek közötti feszültségek által felvetett **etikai kérdéseket**. Az egyik fontos kérdés, a lisszaboni stratégiát tekintve is, az ideológiai/dogmatikus pozíciók, kockázattalálási készség és haladás összefüggése és ellentétei.

5.8.6 Ezzel újra érintjük a **„tudomány és társadalom”** témakörét. Az EGSZB erről már kidolgozott egy terjedelmes véleményt⁽⁴⁰⁾. E korábbi vélemény szellemében is üdvözlő az Európai Bizottság javaslatában szereplő témák széles körét. Ide tartoznak a következő célok is: a tudományos kutatás és ismeretek közelebb hozása a polgárokhoz, a kölcsönös egyetértés erősítése és főként a fiatalok motiválása a tudományos pályák irányába. Itt nyílik fórum arra, hogy a polgárok és fogyasztók megismerkedhessenek a tudománnyal és kutatással és kifejezhessék véleményüket.

5.8.6.1 Ehhez az EGSZB olyan intézkedéseket tart fontosnak, amelyek lehetővé teszik a közvetlen kapcsolatokat, sőt a részvételt: technikai múzeumok, speciális laboratóriumok, nyílt napok stb. Mindenekelőtt azonban az szükséges, hogy a jó, szemléletes **természettudományi oktatás** a magasabb szintű iskolák tanterveiben ismét elegendő hangsúlyt kapjon. Ezzel fejleszthető a természettudományok és a technika iránti érdeklődés és az ilyen képességek is. Csak elegendő tudás birtokában lehet ítélni.

5.8.6.2 A természettudományos ismeretek elengedhetetlenek a gondolkodás fejlesztéséhez és az egyértelmű világkép kialakításához is.

5.8.6.3 Éppen ilyen fontos azonban az is, hogy a program keretében magukat a kutatókat, valamint látásmódjukat jobban bevonjuk a párbeszédbe és a döntési folyamatokba.

5.9 Egy különösen fontos alprogram foglalkozik az **egészségügy** széles körű, az EGSZB által már több ízben tárgyalt témájával. Átfogja a betegségek diagnosztizálása, terápiája, enyhítése és megelőzése témáját érintő összes kutatási és fejlesztési feladatot.

5.9.1 Elsőrendű fontosságúnak az olyan betegségek kezelését és megelőzését kell tekinteni, amelyek különösen magas **megbetegedési vagy halálzási aránnyal** járnak – gyermekek, felnőttek vagy idősek esetében –, vagy amelyek megfékezhetetlen járványok esetén magas halálzási aránnyal járhatnak.

5.9.2 A várható átlagos élettartam állandó növekedése egyrészt az orvostudomány eddigi sikereinek köszönhető, másrészt az egyre javuló és egyre egészségesebb ételmezőgazdaságnak. Ezáltal azonban egyre inkább előtérbe kerülnek az **életmóddal összefüggő betegségek** (pl. túlsúlyosság⁽⁴¹⁾, dohányzás), valamint a **foglalkozási és időskori megbetegedések** és fogyatékoságok. Az EGSZB már többször érintette az utóbbi téma jelentőségét⁽⁴²⁾, amely nemcsak orvosi/emberi, hanem – a munkaképességre és az ápolási szükségletre vonatkozóan – nemzetgazdasági szempontból fontos aspektusokat is átfog; ez érvényes az egészségügyi rendszer szervezésének és finanszírozásának, valamint az orvostudományi fejlődés alkalmazásának egész témakörére. Ugyanez vonatkozik a **fogyatékoságok** enyhítését, vagyis a fogyatékkal élők életminőségének javítását és esetleges foglalkoztatásuk lehetővé tételét szolgáló kutatási munkálatokra.

5.9.3 A fogyatékoságok, illetve az egészségügyi kérdések problémafelvetései természetesen nem fedik egymást; ezért a fogyatékoságokat a program minden érintett szektorában figyelembe kell venni.

⁽⁴⁰⁾ HL C 221., 2001.8.7.

⁽⁴¹⁾ HL C 24., 2006.1.31.

⁽⁴²⁾ Ld. az 5.2.2. pont lábjegyzeteit.

5.9.4 Az EGSZB ezen felül utal az egészségügy témájának **nemzetközi vetületére**: egyrészt az intenzív és eredményes kutatást folytató államokkal való együttműködésre, másrészt az egészségügyi fejlesztési segélyek aspektusaira. Mindez különös jelentőséget ad a WHO-val (Egészségügyi Világszervezet) való együttműködésnek.

5.9.5 Az új kórokozók világméretű terjedése is olyan nemzetközi téma, amely esetében szintén fontos a WHO-val való együttműködés.

5.9.6 A nemzetközi együttműködés emellett alkalmat nyújt elmélyült klinikai vizsgálatokra nemcsak általában véve a népeséget érintően, hanem az életkort figyelembe véve is: gyermekek, felnőttek, illetve idősek esetében.

5.9.7 Az egészségügyi területen (gyógyszeripar, berendezések gyártása) végzett jelentős magángazdasági kutatási és fejlesztési munkák jó példái a **magángazdaság és a közfinanszírozású** (a tagállamok részéről is finanszírozott) **kutatás közötti partnerség** felhasználására a 169. cikk értelmében.

5.10 **A Közös Kutatóközpont (KKK)** nem nukleáris tevékenységei

5.10.1 A KKK olyan területeken tevékenykedik, amelyek alkalmasak az **EU-politika tudományos-technológiai támogatására**, mint pl. a fenntartható fejlődés különféle területei, az éghajlat védelme, élelmiszerek, energia, közlekedés, vegyi anyagok, az állatkísérletek alternatívái, kutatási politika, információs technológiák, referenciaeljárások és -anyagok, illetve a biotechnológia kockázatai, veszélyei és társadalmi-gazdasági következményei, valamint ökonometriai modellezési és elemzési technikák. További feladat a környezet- és élelmiszer-ellenőrzés különféle területein a tudományos-technológiai **referenciaadatok** kifejlesztése. Ez egyben a Közösség jogszabályainak kidolgozását is jelentősen segíti.

5.10.2 Az EGSZB a Közösség további feladatának tekinti a metrológiai és szabványügyi nemzeti intézmények koordinálását, illetve az azok programjaiban való közreműködést. A belső piac és általános európai integráció szellemében meg kell fontolni egy **„European Bureau of Standards”** létrehozását a megfelelő jelenlegi nemzeti intézmények, az ipar képviselői, illetve a KKK részvételével. Az eddigi sokféleség esélyt ad arra, hogy a párhuzamos módszerek, a módszerek összehasonlítása, illetve az újabb fejlesztések különösen megbízható kivitelezésben és koordinálással valósuljanak meg.

5.10.3 Az EGSZB megelégedve veszi tudomásul, hogy a KKK tevékenysége beágyazódik a **nemzetközi tudományos közösségbe**. Nézete szerint az ilyen kapcsolat az 5.8. pontban említett társadalom-gazdaságtan és humán tudományok szempontjából is különösen fontos.

6. A hetedik Euratom-keretprogram

6.1 **Ellenőrzött fúziós energia.** Az EGSZB megismétli a fúziós energia tárgyában nemrég kidolgozott véleményének⁽⁴³⁾ állítását, mely szerint a fúziós energia békés célú felhasználása hosszú távon jelentősen hozzájárul az energiaellátás kérdésének fenntartható, környezetkímélő és versenyorientált módon való megoldásához. Az atommaghasadáshoz hasonlóan a fúzió sem bocsát ki az éghajlat szempontjából káros gázokat, és emellett további fontos előnyei is lennének.

6.1.1 Az EGSZB gratulál az Európai Bizottságnak és a többi érintett szereplőnek az általa is ajánlott tárgyalásai sikeréhez, melynek következtében a jelentős nemzetközi projekt, az ITER Európába kerülhetett. Az **ITER**⁽⁴⁴⁾ döntő lépést jelent a később létrehozandó DEMO „demonstrációs” reaktor irányába. Természetesen ezzel együtt jár az ITER, valamint az ahhoz szükséges előkészítő és kísérő programok, illetve a **DEMO**-t előkészítő programok szerződés szerinti finanszírozásának kötelezettsége is.

6.1.2 Ennek vonatkozásában az EGSZB felhívja a tagállamokat is, hogy a maguk részéről döntő mértékben vegyenek részt az európai fúziós programban, és a programhoz kötődő laboratóriumaikat ennek megfelelően támogassák. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a fúziós program ezzel olyan szakaszba érkezett, amelynek megvalósítása jelentős – és a korábbiaknál nagyobb – anyagi ráfordítást igényel. Az energiaforrások lehetőségeire és az energiaprobléma komolyságára való tekintettel azonban szükségesnek és megalapozottnak tartja ezt.

6.1.3 A további részletekre vonatkozóan az EGSZB utal az e tárgyban nemrég kidolgozott véleményére⁽⁴⁵⁾, és kiemeli a DEMO előkészítésére szolgáló fejlesztési munkákat (anyagok és burkolatok kifejlesztése, rendszerterv stb.), illetve a behatároló közegek javított koncepcióira irányuló vizsgálatokat.

⁽⁴³⁾ HL C 302., 2004.12.7.

⁽⁴⁴⁾ Az ITER, amely 500 MW fúziós energiát fog termelni, a jelenlegi plazmafizikai kísérletek, mint a JET és az elektromos energiát termelő demonstrációs erőmű, a DEMO közötti lépést jelent. Nemzetközi projekt, melyben részt vesz Kína, az EU, Svájc, Japán, Korea, Oroszország és az USA. Székhelye Cadarache (Franciaország).

⁽⁴⁵⁾ Ld. a 43. lábjegyzetet.

6.2 Atommaghasadás és sugárvédelem. Az atomenergia a szén nélkül előállított áram jelenleg rendelkezésre álló legfontosabb forrása. A népesség egy része körében azonban aggodalom tapasztalható az erőművek működési kockázataira és a kiégett fűtőelemek biztonságos végső tárolására vonatkozóan. Az EGSZB emlékeztet az atomenergia (maghasadás) ⁽⁴⁶⁾ és az úgynevezett nukleáris csomag ⁽⁴⁷⁾ tárgyában kidolgozott véleményeire. Mint már az utóbbiban is említette, támogatja az Európai Bizottságot arra irányuló szándékában, hogy az atomenergiái berendezések biztonságának és a radioaktív hulladék ártalmatlanításának terén végzett kutatást a jövőben is hangsúlyozottan támogatja és közösségi szinten koordinálja. Az Európai Bizottság javaslatában szereplő intézkedések ezt a feladatot szolgálják, ezért az EGSZB üdvözli őket.

6.2.1 Reaktorrendszerek. Itt egyrészt a létező reaktorrendszerek (beleértve az üzemanyagciklus berendezéseit) további biztonságos üzemelésének támogatására szolgáló kutatási munkákról van szó, másrészt a jövőbeli reaktorok koncepcióinak lehetőségeit és biztonsági aspektusait értékelő kutatásról.

6.2.1.1 Az utóbbit az EGSZB különösen fontosnak tartja, mivel **innovatív reaktorrendszerek kifejlesztéséhez** kell vezetnie. A technika története azt mutatja, hogy a legnagyobb haladást a rendszerek, illetve koncepciók innovatív továbbfejlesztése és újabb generációi által lehet elérni. Az atomenergia energiapolitikai jelentőségére való tekintettel fel kell tártani és hasznosítani a még benne rejlő lehetőségeket – nagyobb biztonság, a radioaktív (különösen hosszú élettartamú) hulladék mennyiségének csökkentése, a készletek kibővítése, illetve további készletek feltárása.

6.2.2 Sugárvédelem. A cél a lakosság ionizáló sugárzástól való védelmének tudományos alapjait elmélyíteni. Az ionizáló sugárzás a radioaktivitás, illetve más sugárforrások gyógyászati, kutatási vagy ipari (ide értve az atomenergia előállítását is) alkalmazása során keletkezik. Különösen fontos kutatási tárgy a **nagyon kis sugárdózisok hatása**, amely statisztikailag nehezen leírható, ezért még mindig különböző nézetek uralkodnak erre vonatkozóan.

6.2.3 Különösen fontosak azok a fejlesztések, amelyek az atomfegyverekhez szükséges anyagok és technikák terjesztése elleni intézkedések technikai ellenőrzését és felügyeletét szolgálják.

6.3 Mind a fúziós reaktorok fejlesztéséhez, mind a maghasadást felhasználó reaktorok biztonságos üzemeléséhez és továbbfejlesztéséhez sürgősen szükséges az elegendő, magasan képzett **utánpótlás** biztosítása és a megfelelő kísérleti berendezésekben történő gyakorlati kiképzése. Ez csak akkor sikerülhet, ha az atomtechnológia Európában visszaszerzi magas rangját, és ezáltal nő a tudományos utánpótlás érdeklődése iránta. **A kutatásnak és a képzésnek** itt is össze kell kapcsolódnia a bevált módon.

6.3.1 A további részletekre vonatkozóan az EGSZB utal az e tárgyban nemrég kidolgozott véleményeire ⁽⁴⁸⁾.

6.4 Közös Kutatóközpont – EURATOM-program

6.4.1 Az EGSZB üdvözli, hogy a Közös Kutatóközpont (KKK) segítséget nyújt a **politikai döntéshozatalhoz** nukleáris területen, beleértve a meglévő stratégiák végrehajtását és nyomon követését, illetve az új kihívásokra adott reakciókat is.

6.4.2 Az EGSZB logikusnak tartja, hogy a „nukleáris” KKK-program súlypontja a **nukleáris hulladékok kezelése, a nukleáris biztonság és a nukleáris védelem** – éppen e három fő témát érintik a polgárok aggályai –, másrészt ezeken a területeken van szükség megbízható megoldásokra. Az EGSZB abból indul ki, hogy ezeket a tevékenységeket össze kell kapcsolni és koordinálni a tagállami tevékenységekkel.

6.4.3 Az EGSZB nézete szerint fontos feladat az olyan eljárások (tovább)fejlesztése, amelyek az atomfegyverekhez szükséges anyagok és technikák **terjesztése megakadályozásának** hatékonyabb felügyeletét teszik lehetővé (ld. a 4.10.2. pontot is).

Brüsszel, 2005. december 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴⁶⁾ HL C 110., 2004.4.30.

⁽⁴⁷⁾ HL C 133., 2003.6.6.

⁽⁴⁸⁾ Ld. az előző lábjegyzeteket.